Redactiunea, Administratiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare, Târgulu Inului Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ.
Manuscripte nu se retrimĕtŭ.

Birourile de anunciurĭ:
Brașovu, piața mare, Târgulu Inului Nr. 30.

Inserate mai primescŭ în Viena R. Mosse. Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Donneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat: în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Prețulŭ insertiunilorŭ: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seriă 10 cr. v. a. sĕu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEĬ.

ANULŬ LVI.

„Gazeta“ ese în fiă-care ḑi

Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe anŭ.

Pentru România și străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la dd. colectorĭ.

Abonamentulŭ pentru Brașovŭ
a administrațiune, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. sĕu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ și insertiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 122. Brașovŭ, Sâmbătă, 5 (17) Iunie 1893.

O ieremiadă kultur-egylet-istă.

Brașovŭ, 4 Iunie v.

Președintele Kulturegylet-ului ardelenescŭ, contele Gavrilŭ Bethlen, a adresatŭ ḑilele acestea o „epistolă deschisă“ către Iuliu Horvath, redactorulŭ ḑiarului „Magyar Hirlap“. Epistola acésta este fórte caracteristică în feliulŭ sĕu și nu va fi de prisosŭ, credemŭ, décă vomŭ face și cetitorilorŭ noștri cunoscute părerile, ce le are președintele „celebrei“ societățĭ de maghiarisare ardelenescĭ asupra actualelorŭ stărĭ politice dela noi.

Din capulŭ locului vomŭ spune, că scrisórea contelui Bethlen, în întregŭ cuprinsulŭ ei, este o ieremiadă din cele mai jalnice. Elŭ găsesce, că mai alesŭ în cei trei anĭ din urmă o apatiă periculósă a străbătutŭ în întregŭ organismulŭ luptătorilorŭ pentru idea de statŭ maghiarŭ și nu găsesce destule cuvinte pentru a da espresiune „patrioticelorŭ“ îngrijirĭ, ce l'au cuprinsŭ din causa acésta.

Cu dragă inimă își reamintesce nobilulŭ conte acele ḑile fericite, când pressa unguréscă era plină de înjurăturĭ la adresa popórelorŭ nemaghiare din țéră și mai alesŭ la adresa Românilorŭ, căcĭ de sine se înțelege, că în primulŭ locŭ pe ei a trebuitŭ sĕ-i aibă în vedere președintele Kulturegylet-ului ardelenescŭ.

Durere însĕ, de mii de orĭ durere, că astăḑĭ nu mai este așa! Nobilulŭ conte s'a convinsŭ, că de când a dispărutŭ din fotoliulŭ ministerialŭ faimosulŭ „sdrobitorŭ de naționalitățĭ“, Coloman Tisza, numĕrulŭ corespondențelorŭ și informațiunilorŭ, ce li-se trimitŭ ḑiarelorŭ ungurescĭ din provinciă, și mai alesŭ din orașele locuite în preponderanță de naționalitățĭ, e multŭ mai micŭ ca înainte.

Inima îi arde de dorŭ, ca sĕ mai găséscă câte-unŭ „sobolŭ“, câte-unŭ „daco-românŭ“, câte-unŭ „irredentistŭ“ și alte de acestea; rĕsfoiesce prin tóte foile, cetesce tóte ḑiarele, dér înzadarŭ. De când cu ivirea guvernului Szapary, „sobolii“ par'că ar fi intratŭ chiar în fundul pămĕntului și nobilului conte rarŭ 'i se ofere ocasiunea de a-șĭ mai stêmpĕra setea delicatei sale inimĭ.

Recunósce și nobilulŭ conte, că fiă-care epocă își are ideea sa conducĕtóre, cum pentru esemplu ar fi la noi în timpulŭ de față cestiunea politicei bisericescĭ. Pe lângă tóte astea însĕ, elŭ nimĕnui nu-i póte ierta, ca din acéstă causă sĕ fiă ignorate „cestiunĭ de interesŭ generalŭ pentru țéră“; nu póte ierta mai alesŭ în epoca de față, când „în ținuturile locuite de naționalitățĭ, la fiă-care pasŭ observă o gigantică negligență în ceea ce privesce consolidarea ideei de statŭ maghiarŭ și desvoltarea în direcțiă națională“.

Ba ce e mai multŭ, de când cu ivirea guvernului Szapary, vaivoda Kulturegylet-iștilorŭ a datŭ peste „sute și sute de dovedĭ, că ultraiștii naționalitățilorŭ își desvóltă opera lorŭ de subminare cu o devoțiune potențată“; pricina rĕului o găsesce contele Bethlen și în împrejurarea, că încă de pe timpulŭ lui Szapary — mulțumită „pactărei“, ce o făcea acesta cu naționalitățile, — s'au pusŭ în fruntea comitatelorŭ locuite de Nemaghiarĭ nisce fișpanĭ blânḑĭ ca mieii, carĭ „nepricepêndŭ intențiunile pactărei“, prin purtarea lorŭ „slugarnică în tóte direcțiunile,“ dau mână de ajutorŭ elementelorŭ turbulente și prin acésta compromitŭ pe mai marii lorŭ, ba chiar și pe guvernŭ.

În fine a mai observatŭ nobilulŭ conte și aceea, că bărbațĭ, „carĭ în ce privesce direcția lorŭ patriotică erau cu totulŭ nepătațĭ“, în cei trei anĭ din urmă s'au lenevitŭ de totŭ și cu óre-care frică cutéză din când în când a se mai atinge de câte-o cestiune mai delicată privitóre la naționalitățĭ.

Acésta este starea de aḑĭ a lucrurilorŭ, privită prin ochelarii kulturegyletist-ului Bethlen. Elŭ găsesce, că actualulŭ ministru de interne nu are destulŭ simțŭ națiunalŭ pentru a îmbunĕtăți situațiunea; ba e convinsŭ, că în lipsa acestui sentimentŭ, elŭ nicĭ-odată nu va corĕspunde chiămărei sale. Face decĭ apelŭ la tótă suflarea „patriotică“, ca „sĕ sbiciuéscă fără cruțare pe toțĭ aceia, carĭ ce nu numai nu urméză o direcțiă patriotică, dér în mĕsură mai mare, orĭ mai mică, negligiéză chiar promovarea ideei de statŭ maghiarŭ“. Speră în fine, că și pressa „patriotică“ se va reculege și va face, ca „compatrioții neconscienţioșĭ sĕ nu-șĭ mai pótă continua uneltirile lorŭ liberŭ și fără nicĭ unŭ controlŭ“.

Mai pe scurtŭ ḑisŭ, pe vaivoda Kulturegyletiștilorŭ ardelenĭ îlŭ mănâncă pielea și i-ar trebui unŭ frecușŭ mai aspru. Pĕcatŭ, că „națiunea“ nu se milostivesce sĕ-lŭ pună pe elŭ la cârma statului, că atuncĭ apoi sigurŭ, că lucrurile ar merge strună.

Dér cu unŭ „patriotŭ“ așa mare, cum este d-lŭ Gavrilŭ Bethlen, nu vomŭ intra în discusiune mai amĕnunțită. In interesulŭ adevĕrului însĕ trebue sĕ constatămŭ, că învinuirile la adresa guvernului Weckerle și a antecesorului sĕu Szapary, suntŭ cu totulŭ neîntemeiate; căcĭ atâtŭ unulŭ, câtŭ și celalaltŭ, în ce privesce datorința lorŭ „patriotică“, întotdéuna au fostŭ la înălțimea chiămărei. Dovadă legionulŭ abusurilorŭ și volniciilorŭ, ce se comit ḑilnic pe socotéla popórelorŭ nemaghiare din țéră; dovadă tirănia proverbială, cu care suntemŭ tractațĭ din partea organelorŭ guvernului și chiar a acelorŭ fișpanĭ „blânḑĭ ca mieii“, pe carĭ i-amŭ ereditŭ de pe timpulŭ cabinetului Szapary; dovadă în fine colecțiunea de legĭ sdrobitóre pentru naționalitățĭ, ce se aducŭ și s'au adus din partea acestorŭ două guverne, ca și din partea guvernului tiszaist.

Décă nobilulŭ conte nu este mulțumitŭ cu atâta, atuncĭ nu-i rĕmâne, decâtŭ sĕ ia măciuca. Poftéscă!...

CRONICA POLITICA.

— 4 (16) Iunie.

Din Budapesta i se anunță ḑiarului „N. W. Tagblatt“, că e neîntemeiată scirea, cum că între **Weckerle** și conducĕtorii conservativĭ ai **camerei magnaților** s'ar fi făcutŭ óre-carĭ încercărĭ de pactare. Faptŭ este, ḑice corespondentulŭ fóiei vienese, că ministrulŭ președinte Weckerle a declaratŭ din nou și de repețite-orĭ înaintea singuraticilorŭ deputațĭ din partida sa, că elŭ *rĕmâne pe lângă programa politicei sale bisericescĭ și e hotărîtŭ de a nu ceda, de l'ar costa chiar perderea portofoliului.* Tratărĭ serióse în privința acésta se facŭ în timpulŭ de față numai la Roma. Cardinalulŭ Vaszary se silesce sĕ înduplece Curia romana pentru aflarea unui *modus vivendi*, care sĕ facă posibilă pornirea episcopilorŭ catolicĭ pe-o cale mai pacînică. De-altmintrelea e fórte caracteristicŭ, adauge corespondentulŭ fóiei vienese, că *episcopii* precum de obște e cunoscutŭ în cercurile competente, *mai alesŭ în lunile din urmă au începutŭ a se arăta multŭ mai pacînicĭ, decâtŭ mirenii.*

*

„Echo de Parisŭ“ publică o **convorbire**, ce a avut'o unŭ colaboratorŭ alŭ sĕu cu generarulŭ Fabre, din incidentulŭ călĕtoriei la Roma și a primirei de către regele Umberto. In convorbirea acésta generalulŭ a datŭ espresiă convingerei sale, că tripla alianță nu va mai dura multŭ, findcă în straturile poporului italianŭ iesŭ la ivélă curente puternice contra ei.

FOILETONULU „GAZ TRANS.“

Codrulŭ în poesia poporală română.

(*Studiu literarŭ*).

(Fine.)

Iubirea nemărginită a Românului față de natură și codrulŭ verde, sĕ manifestéză în cele mai multe poesii ale sale și prin împrejurarea, că mai tóte poesiile sale vesele și-le 'ncepe cu „*Frunḑă verde*“, spre es.

Frunḑă verde de susaiu
De-ar veni luna lui Maiu.

Séu:

Frunḑă verde de bujorŭ,
Nu stă masa'ntr'unŭ piciorŭ,
Nicĭ lumea dintr'unŭ feciorŭ.
Masa stă'n patru picióre,
Mai suntŭ voinicĭ pe sub sóre.

Séu:

Frunḑă verde de măliuŭ,
Mariuțo, ce ai în sĕnŭ?!
— Amŭ bădiță doi bujorĭ
Spălațĭ cu rouă din ḑorĭ
Sĕ i veḑĭ bade și sĕ morĭ.

De multe orĭ elŭ nicĭ nu indică flórea, a cărei frunḑă o citéză. Spre pildă:

Frunḑă verde, nu potŭ spune,
Vedețĭ ómenĭ, ce minune?
Două florĭ într'o grădină
Amêndouĕ'ntr'o tulpină:
Una mie fórte'mĭ place,
Ceealaltă mórtea 'mĭ face.

Poesiile sale triste însĕ Românulŭ multe nu și le mai începe cu „Frunḑă verde“ de florĭ vesele, în credința sa, ci cu „Frunḑă verde“ de florĭ jalnice. Spre esemplu:

Frundă verde rosmărinŭ
Rĕu 'i de băeatŭ streinŭ.

Séu și fără „Frunḑă verde“. Spre esemplu:

Rosmarinŭ roșu'nfloritŭ
Cu crengile la pămêntŭ,
Multŭ mĕ mustră și mĕ'ntrébă:
De ce portŭ cămașe négră?
— Las' s'o portŭ c'așa mi-e dragă,
Las' s'o portŭ și sĕ jelescŭ,
Ce-am perdutŭ nu mai găsescŭ,
C'am perdutŭ unŭ mare bine,
Pe bădița d'ângă mine.

Afară de causele indicate mai susŭ, iubirea Românului față de codru 'șĭ are și unele cause politice și sociale.

Românii adecă, cu sute de anĭ mai 'nainte au avutŭ sĕ îndure multe năvălirĭ pustiitóre de popóre sĕlbatice, ca: Avarii, Hunii, Ungurii, Tătarii, Turcii ș. a. In astfelŭ de vremurĭ de restriste, ei se vedeau necesitațĭ de-a se retrage în codrii pentru a se adăposti contra acelorŭ roiurĭ cotropitóre de jefuitorĭ. In codrii rĕmâneau ei apoi până trecea furtuna órdelorŭ barbare.

Codrii așadéră, erau pentru ei, ca și nisce scuturĭ, carĭ îi apĕrau contra năvălitorilorŭ și ca și nisce adăposturĭ, carĭ le păstrau datinele și obiceiurile lorŭ, spre a nu fi nimicite de furioșii lorŭ dușmanĭ.

Naturalŭ decĭ, că Românii, dotațĭ dela fire cu simțŭ de recunoscință și iubire, trebuiau sĕ iubéscă codrulŭ.

Afară de acésta, chiar în timpurile mai nouĕ, Turcii și Fanarioții câștigară domnia peste Țĕrile Române dela Dunăre și începură, sĕ persecute și sĕ asuprescă pe Românĭ și sĕ desconsidere scumpa lorŭ lege. In urma acestora mulțĭ dintre Românĭ, ómenĭ mai curagioșĭ și mai resoluțĭ, vĕḑêndŭ, că pe cale pacĭnică nu-șĭ potŭ apĕra legea și viața lorŭ, apucară ér calea codrilorŭ, unde găseau mângăere și de unde se luptau cu inimicii lorŭ și încercau sĕ apere poporulŭ rĕmasŭ pradă impilărilorŭ nelegiuite ale Ciocoilorŭ streinĭ.

Pe aceștĭ Românĭ, i-a numitŭ poporulŭ, în dragostea sa față de ei, „Voinicĭ“, sĕu mai alesŭ „Haiducĭ“, și despre ei suntŭ multe cântece în poporŭ.

Din aceste cântece (poesii) putemŭ vedé fórte lămuritŭ, că viéța Haiducului era strînsŭ legată de codru. In codru duceau Haiducii, primăvéra, véra și tómna, o viéță de voinicĭ, fórte romantică, cum se ḑice spre es. în versurile:

Sub póle de codru verde
O zare de focŭ se vede,